

Волков Д. О.***Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків***

90 років тому у Москві через зростання населення почала позначатися нестача питної та технічної води, так як пропускну здатність існуючих водопроводів було практично вичерпано. В результаті для водопостачання Москви було вирішено використовувати ресурси Волги, яка протікає в 120 кілометрах на північ. У 1932 р. було розпочато роботи, а в травні 1937 р. всі споруди каналу вже були в експлуатації. Канал до 800-річчя Москви отримав її ім'я і його наявність допомогло вирішити ряд проблем. Це і постачання великого міста питною водою, і транспортна розв'язка за допомогою річкових суден, і рекреаційні заходи (чимало будинків відпочинку було побудовано поблизу каналу), і підживлення Москва-річки Волзької водою, і споруда електростанцій. Під час Другої світової війни канал став серйозною водною перешкодою для наступаючих частин Вермахту. За загальним обсягом робіт канал Москва – Волга був усього на 7% менше Панамського. За розмірами поперечного перерізу він вдвічі менше, а по довжині виритого русла вдвічі більше Панамського каналу. На Панамському каналі тільки 3 греблі, на каналі Москва – Волга – 10, причому Панамський і Суецький канали течуть самопливом, а канал Москва – Волга забезпечує рух води насосами, так як перепад висот перевищує 28 м. Якщо згадати зусилля, витрачені на будівництво каналів, то з'ясується, що історія побудови Суецького каналу налічує тисячоліття, а Панамський канал будували 35 років. Американський уряд був особливо зацікавлений в будівництві Панамського каналу, оскільки він скорочував шлях з Нью-Йорка в Сан-Франциско більш ніж на 14 тис. км. При проведенні Панамського каналу широко використовувалася потужна техніка. Наприклад, на глибокій кулебрській виїмці працювало 100 одноковшових екскаваторів з ємністю ковшів близько 4 м³, а на підводних роботах застосовувалися багаточерпакові екскаватори, які при м'яких ґрунтах виймали до 900 м³ ґрунту на годину. Панамський канал має довжину близько 81 км. Штучне русло каналу займає 46 км. Ширина каналу по дну коливається від 91,5 до 152,5 м. Глибина води в ньому досягає 14 м. Суецький канал мав протяг 164 км, але за рахунок виносу ґрунту річкою Ніл, його довжина у 2000 році перевищила 175 км. Ширина каналу по дну досягає 100 м. Глибина води в ньому досягає 12 м. Довжина каналу Москва – Волга становить 128 км. Ширина каналу по поверхні досягає 85 м, по дну – 45 м, а глибина – 5,5 м. Подаючи будівництво каналу, як чергове досягнення комунізму, у пресі не вказували, що будувався канал рабською працею ув'язнених і, практично, вручну, без застосування механізмів і машин. Лом, лопата, тачка, сокира, пила – основні інструменти будівництва. Для побудови каналу було створено робочий табір для ув'язнених – Дмитлаг. В'язні називалися каналоармійцями. Головних керівників будівлі, співробітників НКВС, спочатку було нагороджено, а потім – репресовано. Так створювалися легенди тоталітарної держави.